

Raadsvoorstel

Burgemeester en wethouders

Jaargang	:	2020
Zaaknummer	:	321563
Datum	:	21 juli 2020
Onderwerp	:	Afwegingskader Warmte

Voorstel:

1. In te stemmen met het Afwegingskader Warmte als basis voor de Transitievisie Warmte en daarmee in te stemmen met:
 - a) de basisuitgangspunten en randvoorwaarden waaraan de Alphenense warmtevoorziening van de toekomst zou moeten voldoen,
 - b) de basis voor de samenwerking met onze stakeholders.

Ad a

De basisuitgangspunten betreffen:

Overkoepelende uitgangspunten

- Het centrale uitgangspunt is de transformatie naar een energiesysteem dat duurzaam, betrouwbaar, veilig en betaalbaar is,
- Er wordt ingezet op zekerheid en continuïteit van de warmtelevering. De warmteoplossingen zijn toekomstbestendig,
- De kosten zijn draagbaar voor alle betrokkenen (inwoners, overheden, netbeheerders, warmteleveranciers, gebouweigenaren, eindgebruikers).

Uitgangspunten gericht op belangen van bewoners en bedrijven

- De warmtealternatieven zijn betaalbaar voor iedereen,
- Keuzevrijheid voor inwoners en bedrijven,
- Tonen van de voordelen van de warmtetransitie,
- De warmtealternatieven sluiten aan bij het bedrijfsleven en worden (mede) op bedrijventerreinniveau vormgegeven.

Inhoudelijke uitgangspunten

- Inzet op energiebesparing
- Geen spijt principe

Procesmatige uitgangspunten

- Verantwoord tempo van verduurzaming,
- De gemeente wekt geen verwachtingen die zij niet waar kan maken,

- De gemeente is procesregisseur,
- Gemeente (en stakeholders) zijn (voor) mede-investeerder(s)

Ad b

Dit afwegingskader warmte is opgesteld, samen met onze stakeholders Liander, het hoogheemraadschap Rijnland, de VOA en onze woningcorporaties Woonforte en Habeko. Verderop in het traject zal bij het opstellen van de uitvoeringsstrategie voor de Transitievisie Warmte deze samenwerking concreter worden uitgewerkt.

Kerngegevens

Publiekssamenvatting

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft hoge ambities op het gebied van duurzaamheid en energie. Alphen stelt zich ten doel in 2050 een fossielvrije en energie- en CO₂ neutrale gemeente te zijn. Deze ambitie sluit aan bij de afspraak uit het klimaatakkoord om in 2050 alle wijken aardgasvrij te maken. Om dit mogelijk te maken stelt de gemeente, samen met haar stakeholders en betrokken inwoners, een Transitievisie Warmte (TVW) op. De TVW moet eind 2021 gereed zijn.

Voor het opstellen van deze TVW heeft de raad van de gemeente Alphen aan den Rijn in februari 2020 een Plan van Aanpak vastgesteld met bijbehorend uitvoeringsbudget. De eerste stap in het opstellen van de TVW is het opstellen van een afwegingskader warmte (AKW). Voorliggend AKW vormt de basis bij de uitwerking van de TVW en daarbij tevens de basis van het gemeentelijk warmtebeleid. Alphen aan den Rijn houdt daarbij rekening met uitgangspunten over het proces ernaartoe, de belangen van bewoners en bedrijven en de inhoudelijke doelstellingen voor de warmtetransitie.

De betrouwbaarheid, betaalbaarheid, toekomstbestendigheid en veiligheid van de toekomstige warmtevoorziening staat daarbij voorop. De gemeente en haar stakeholders zetten daarnaast in op energiebesparing en “geen spijt” maatregelen, waarbij de gemeente niet belooft wat ze niet waar kan maken. Tevens zetten de gemeente en haar stakeholders in op een eerlijke en transparante warmtevoorziening, waarbij er keuzevrijheid is en blijft voor inwoners en bedrijven.

Tot slot bevat het AKW een set aan criteria voor:

- het tempo voor de warmtetransitie in Alphen,
- de volgorde waarin wijken de transitie doormaken en
- de keuze voor de warmtetechniek met bijbehorende infrastructuur per wijk.

Inleiding/aanleiding

De komende decennia wordt de gebouwde omgeving van Nederland stap voor stap aardgasvrij gemaakt. Dat is een ingewikkelde en ingrijpende transitie. Het Rijk verwacht van iedere gemeente per 2021 een Transitievisie Warmte (TVW) met daarin een uitwerking van hoe wijken en bedrijfsgebouwen aardgasvrij worden verwarmd in 2050. Gemeenten worden geacht daarin de regie te voeren. Alphen aan den Rijn heeft het opstellen van een Transitievisie Warmte opgenomen in de Bestuursopdracht “opgave Duurzaamheid en Klimaat”. De TVW bevat het

tijdspad waarin wijken van het aardgas af zullen gaan. Tevens bevat de TVW de alternatieve warmtebronnen en infrastructuur van de wijken die vóór 2030 van het aardgas af gaan.

In februari 2020 heeft uw raad budget beschikbaar gesteld voor het opstellen van de TVW. Daarbij heeft u kennisgenomen van een Plan van Aanpak, waarvan dit Afwegingskader Warmte de eerste stap is naar het opstellen en vaststellen van de TVW. Inmiddels zijn we met het bureau de WarmteTransitieMakers gestart met het opstellen van de TVW voor Alphen. Hoofduitgangspunt voor de TVW is dat de toekomstige warmtevoorziening duurzaam, betrouwbaar, veilig en betaalbaar is. Bij de uitwerking van de TVW houdt Alphen aan den Rijn rekening met uitgangspunten over het proces ernaartoe, de belangen van bewoners en bedrijven en de inhoudelijke doelstellingen voor de warmtetransitie.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Het Afwegingskader Warmte (AKW) biedt de basis voor de samenwerking met onze stakeholders in de warmtetransitie. Bovendien vormt het afwegingskader de basis van het gemeentelijk warmtebeleid en bevat het de uitgangspunten en randvoorwaarden waaraan de Alphenense warmtevoorziening moet voldoen. Met het AKW als basis, is de later op te stellen TVW onze leidraad naar een betrouwbare, duurzame, veilige en betaalbare warmtevoorziening in Alphen aan den Rijn.

De gemeente heeft in het verleden veel onderzoek verricht naar alternatieven voor de huidige warmtevoorziening op basis van aardgas. Ook werken we aan de ontwikkeling van een innovatief aquathermieproject. Toch bevinden we ons op dit moment nog in de aanloopfase hetgeen veel onzekerheden met zich mee brengt. Technologie, maar ook nationale wet- en regelgeving, samenwerkingsvormen en financieringsmogelijkheden zijn volop in ontwikkeling. Het energiesysteem van de toekomst met de diverse factoren die hierop van invloed zijn, laat zich moeilijk voorspellen. Energieprijzen, alternatieve warmtebronnen en technologische mogelijkheden zijn onbekenden voor de langere termijn. De gemeente hecht daarom aan een flexibele strategie, om zo op nieuwe ontwikkelingen in te kunnen spelen. Leren, durven en starten met innovatieve pilots is daarom erg belangrijk.

Daarnaast is het belangrijk om een verantwoord tempo te hanteren en vooral bewezen technologie te gebruiken bij de overstap. De gemeente en haar stakeholders zijn al aan de slag gegaan met verduurzaming van de warmtevoorziening, vooruitlopend op het opstellen van de Transitievisie Warmte. Op het gebied van energiebesparing en isolatie zetten bewoners, bedrijven en corporaties al stappen. Voor de uiteindelijke keuze per wijk houden we diverse tussenoplossingen als warmteoptie achter de hand. Te denken valt aan het gebruik van lease CV ketels op natuurlijke vervangingsmomenten of het rekening houden met de grootte en plaats van de leidingen van de vloerverwarmingsverdeler.

Een mooi voorbeeld van een innovatieve pilot van de gemeente is de ontwikkeling van een collectieve warmte-oplossing op basis van aquathermie in de wijk Planetenbuurt te Alphen aan den Rijn. Met deze innovatieve gebiedsontwikkeling anticipeert de gemeente op de nog op te stellen Transitievisie Warmte door te starten met haar eerste wijkuitvoeringsplan. Kennis en ervaring uit dit project vormt nuttige input voor de uitvoeringsstrategie als onderdeel van de TVW.

Kader

Gemeenten zijn volgens het ontwerp Klimaatakkoord de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Samen met vastgoedeigenaren, bewoners, netbeheerders en medeoverheden zijn zij verplicht om eind 2021 een Transitievisie Warmte gereed te hebben.

Kader

- Landelijk Klimaatakkoord 2019 met specifiek de afspraken uit de sectortafel Gebouwde omgeving;
- (Concept) Regionale Energiestrategie (RES);
- Actieprogramma Duurzaamheid (2017–2020);
- Coalitieakkoord 2018–2022 (Groene Stad met Lef);
- Bestuursopdracht Duurzaamheid & Klimaat

Argumenten , eventuele risico's en eventuele alternatieven

De TVW, met als basis voorliggend afwegingskader warmte, biedt een handelingsperspectief in de wijze waarop – en volgorde waarin – de wijken in Alphen aan den Rijn aardgasvrij gemaakt kunnen worden vóór 2050. Bovendien biedt de TVW handvatten in de samenwerking met onze stakeholders en mogelijkheden om intern en extern integrale en breed gedragen duurzame keuzes te maken voor de toekomst van de gemeente. Deze visie is van belang om helderheid te scheppen naar onze inwoners over de mogelijkheden, voordelen en planning van het aardgasvrij maken van hun woning en wijk. De TVW schetst immers een transparant en helder beeld van de mogelijkheden, kosten en voordelen van de transitie naar een aardgasvrije warmtevoorziening in Alphen. We willen met deze TVW straks aan onze inwoners kunnen laten zien wat specifiek voor hun woning verstandig is om wel of niet te doen en wanneer hun buurt of wijk op de planning staat om aardgasvrij te worden gemaakt. Bovendien vragen we onze inwoners via de meedenkgroep en een enquête om mee te denken over de visie en uitvoeringsstrategie.

Risico's

De volgende risico's zouden kunnen optreden in de besluitvorming over het afwegingskader warmte of later in de op te leveren TVW of de realisatie van de wijkuitvoeringsplannen:

- Er heerst onduidelijkheid over de wettelijke en beleidsmatige kaders, waardoor geen goed onderbouwde keuzes kunnen worden gemaakt. Dit maakt het voor gebouweigenaren moeilijk om besluiten te nemen over renovatie of investeringen waarvan zij later geen spijt krijgen.
- Er is geen zicht op tijdige beschikbaarheid van (rest)warmtebronnen, waardoor keuzes moeten worden uitgesteld. Dit kan leiden tot kwaliteitsverlies voor de Transitievisie en vertraging. Dit risico beperken we door extra onderzoek in te zetten en (bestuurlijk) overleg te intensiveren over realisatiekansen.
- De TVW stuit tijdens het participatieproces met inwoners en tijdens de projectgroep bijeenkomsten met stakeholders op bezwaren. Dit risico beheersen we zoveel mogelijk door inwoners vanaf het begin mee te laten denken (zie paragraaf participatie hieronder) en stakeholders mee te laten schrijven aan deze visie.
- Er blijft onduidelijkheid bestaan over de eerlijke verdeling van kosten en baten: een indicatie over betaalbaarheid voor onze inwoners ontbreekt. Dit risico beheersen we door een eerlijk, transparante en integrale schatting van de kosten te maken op basis

van de kennis en het wettelijk kader van nu. Een grondige, uitgebreide berekening gebeurt pas bij de wijkuitvoeringsplannen.

Duurzaamheid

Het Afwegingskader Warmte vormt het startpunt voor het opstellen van een breed gedragen en heldere Transitievisie Warmte. Deze TVW met bijbehorende uitvoeringstrategie levert een bijdrage aan de versnelling van de warmtetransitie en een intensivering en structurering van de samenwerking met onze stakeholders. De TVW biedt immers het houvast op grond waarvan stakeholders en inwoners aan de slag durven te gaan met het verduurzamen, “aardgasvrij ready” of aardgasvrij maken van hun woning.

Dit zal een versnelling inzetten en daarmee een grote bijdrage leveren aan realisatie van de doelstellingen van de gemeente op het gebied van energie en wonen, waaronder energiebesparing, duurzame energie, de CO2 neutrale gemeente en alternatieve verwarmingsvarianten.

Participatie

Voor het opstellen van de TVW wordt gekozen voor een nauwe samenwerking met onze georganiseerde stakeholders. Aan het begin van het traject stellen we, samen met onze stakeholders, een communicatie- en participatiestrategie op en samen met hen hebben we voorliggend Afwegingskader Warmte opgesteld. Ook onze inwoners worden vanaf de start van het traject meegenomen in de besluitvorming.

Naast een gemeentelijk kernteam is er een **projectgroep** waarin de externe stakeholders vertegenwoordigd zijn. Aan de hand van interviews met stakeholders wordt er informatie opgehaald. In de projectgroep werkt de gemeente samen met stakeholders aan tussenstappen in het traject en aan het eindproduct: een breed gedragen Transitievisie Warmte voor de gemeente Alphen aan den Rijn. Het voorliggende afwegingskader warmte is het eerste tussenproduct van de TVW en is gezamenlijk met de stakeholders in de projectgroep opgesteld. De projectgroep beoordeelt, wijzigt en vertaalt de opgeleverde producten uit het kernteam en doet een integraal voorstel voor wijkselectie en fasering. In de projectgroep zijn de externe stakeholders Liander, de woningcorporaties, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de Vereniging van Ondernemers in Alphen aan den Rijn (VOA) vertegenwoordigd.

Voor een breed draagvlak en een volledig zicht op de belangen van inwoners en bedrijven zet de gemeente later dit jaar een enquête uit en krijgen belanghebbenden de mogelijkheid deel te nemen in de meedenkgroep. Daarnaast benaderen we diverse organisaties en instellingen. Exacte invulling en werkwijze van de meedenkgroep wordt in het najaar 2020 uitgewerkt.

De meedenkgroep wordt gevraagd mee te denken over de onderzoeksvragen, de beleidskeuzes, de keuzes per wijk en de aanpak en organisatie van de uitvoering. Mede aan de hand van de input uit deze sessie van de meedenkgroep stellen we de TVW op. Die bespreken we met uw raad en B&W. Hierin komen we tot een definitieve selectie van de eerste wijken waar Alphen aan den Rijn de komende jaren samen met partners aan de slag gaat richting aardgasvrij.

Naast de projectgroep en meedenkgroep wordt er een **innovatiegroep** opgericht. In deze groep worden marktpartijen en koplopers op het gebied van de warmtetransitie uitgenodigd om arrangementen te bedenken voor het verduurzamen van de warmtevoorziening in Alphen. Exacte invulling en werkwijze van de innovatiegroep wordt eveneens in het najaar 2020 uitgewerkt.

Financiële consequenties

Niet van toepassing.

Bij het door uw raad vastgestelde Plan van Aanpak voor het opstellen van de Transitievisie Warmte is reeds projectbudget vrijgegeven van € 140.000 en is een decentralisatie uitkering van het rijk ad. € 286.098,- via resultaatbestemming in de reserve Duurzaamheid gestort. Deze rijks gelden zijn ook nog na vaststelling van de TVW in 2021 te gebruiken voor uitvoering van onderzoek en werkzaamheden in het kader van de warmtetransitie.

Realisatie

Niet van toepassing.

Bijlage(n)

- 1 Afwegingskader Warmte
- 2 Oplegnotitie Warmtetransitie

Burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn,

de secretaris,

de burgemeester,

Besluit

Gemeenteraad

Jaargang : 2020
Zaaknummer : 321563
Onderwerp : Afwegingskader Warmte.

De raad van Alphen aan den Rijn,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 juli 2020,

besluit:

in te stemmen met het Afwegingskader Warmte als basis voor de Transitievisie Warmte en daarmee in te stemmen met:

- a) de basisuitgangspunten en randvoorwaarden waaraan de Alphenese warmtevoorziening van de toekomst zou moeten voldoen,
- b) de basis voor de samenwerking met onze stakeholders.

Ad a

De basisuitgangspunten betreffen:

Overkoepelende uitgangspunten

- Het centrale uitgangspunt is de transformatie naar een energiesysteem dat duurzaam, betrouwbaar, veilig en betaalbaar is,
- Er wordt ingezet op zekerheid en continuïteit van de warmtelevering. De warmteoplossingen zijn toekomstbestendig,
- De kosten zijn draagbaar voor alle betrokkenen (inwoners, overheden, netbeheerders, warmteleveranciers, gebouweigenaren, eindgebruikers).

Uitgangspunten gericht op belangen van bewoners en bedrijven

- De warmtealternatieven zijn betaalbaar voor iedereen,
- Keuzevrijheid voor inwoners en bedrijven,
- Tonen van de voordelen van de warmtetransitie,
- De warmtealternatieven sluiten aan bij het bedrijfsleven en worden (mede) op bedrijventerreinniveau vormgegeven.

Inhoudelijke uitgangspunten

- Inzet op energiebesparing
- Geen spijt principe

Procesmatige uitgangspunten

- Verantwoord tempo van verduurzaming,
- De gemeente wekt geen verwachtingen die zij niet waar kan maken,
- De gemeente is procesregisseur,
- Gemeente (en stakeholders) zijn (voor) mede-investeerder(s)

Ad b

Dit afwegingskader warmte is opgesteld, samen met onze stakeholders Liander, het hoogheemraadschap Rijnland, de VOA en onze woningcorporaties Woonforte en Habeko. Verderop in het traject zal bij het opstellen van de uitvoeringsstrategie voor de Transitievisie Warmte deze samenwerking concreter worden uitgewerkt.

Bijlage(n):

- Afwegingskader Warmte

Vastgesteld in de openbare vergadering van 15 oktober 2020.

De raad van Alphen aan den Rijn,

de griffier,

de voorzitter,

drs J.A.M. Timmerman

mr.drs. J.W.E. Spies